

професора Н.Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2021. – С. 39-42. URL:
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=bQNSWIMAAAAAJ&hl=uk>

Московчук Дмитро Олександрович
асистент кафедри цивільного процесу,
заступник декана факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПИТАННЯ ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ РЕСПУБЛІКИ УЗБЕКИСТАН

В Республіці Узбекистані (далі – Узбекистан) Цивільний процесуальний кодекс (далі - ЦПК Узбекистану) [1] передбачає повну електронну подачу справ до судів[2]. Електронне формування справ не тільки скорочує фізичну працю, але й значно спрощує процесуальні завдання, такі як зберігання справ, їх направлення до вищих судів, ознайомлення сторін із матеріалами справи та їх копіювання.

Незважаючи на те, що ЦПК Узбекистану передбачає повну електронну подачу справ до суду, сторони досі не запровадили практику подання таких доказів саме до суду [3].

Хоча наукові визначення поняття доказів у цивільному процесуальному праві Узбекистану розроблені, концептуальні погляди на поняття електронних доказів та їх процесуальні аспекти в цивільному процесуальному праві не розроблені, як у деяких західних країнах, де під виглядом «електронних доказів», «цифрових доказів» і «комп'ютерних доказів» використовується новий тип інформації, створеної, переданої та обробленої за допомогою комп'ютера. На думку більшості адвокатів Узбекистану, комп'ютерні докази є окремим видом доказів, у тому числі електронних.

Спектр електронних доказів настільки великий, що електронні докази можуть являти собою поєднання як письмових, матеріальних, так і усних доказів, і їх необхідно досліджувати та оцінювати будь-якими технічними засобами.

Інформація в електронних доказах – це дані, отримані із зафіксованих документів, службової та особистої кореспонденції, у тому числі за допомогою факсу, електронного чи іншого зв'язку чи іншим способом. Доступ до електронних доказів можна отримати за допомогою засобів зв'язку або технічних засобів. Особливістю електронних доказів є їх доступність та зберігання в електронному вигляді, на електронних носіях пам'яті.

Відомий узбекистанський юрист Б. Сінгх класифікує електронні докази на такі категорії: веб-сайти; база даних; аудіо- чи відеозапис; картинки; документи; листування в соціальних мережах [4].

На думку видатних вчених у сфері електронних доказів, таких як Пол Грімм, Еллісон Ребекка, сучасні технології не впливають на якість інформації при її копіюванні, тому розділяти первинні та додаткові докази по відношенню до електронних є нелогічним. Розподіл електронних доказів на основні та додаткові може відвернути увагу суду. Найголовніше для суду – розглянути повну версію електронних доказів [3].

Насправді видається нелогічним поділ електронних доказів на первинні та додаткові. Однак деякі типи електронних доказів, наприклад електронні документи, електронні листи, можуть бути подані до суду шляхом перегляду веб-сторінок. У цьому випадку ми можемо поділити електронні докази на первинні та комбіновані докази залежно від джерела.

Електронні докази можуть включати електронні документи, аудіо- чи відеозаписи, миттєві повідомлення (SMS, MMS), Інтернет-повідомлення та повідомлення електронної пошти, диски та флеш-дані тощо.

Кожна із зазначених вище форм електронних доказів вимагає від судді окремого розгляду та оцінки.

Незважаючи на те, що Цивільний процесуальний кодекс Республіки Узбекистан містить глави, присвячені доказуванню і доказам, однак ці глави не містять статей про електронні докази. Відповідно до статті 84 ЦПК Узбекистану «письмовими доказами є відомості про обставини, що мають значення для справи, отримані з документів, ділової та особистої кореспонденції, в тому числі за

допомогою факсу, електронного або іншого зв'язку, або будь-яким іншим способом, який може визначити точність документа» [1]. Тобто в цивільному процесуальному законодавстві Узбекистану електронні докази відображаються як письмові.

Однією з вагомих причин недопустимості суддями електронних доказів у цивільному судочинстві є те, що вони не чітко прописані в процесуальному законодавстві Узбекистану, а віртуальні цивільні відносини не врегульовані нормативно-правовими актами. З цих причин електронні докази, надані суду, не приймаються суддями, або вони не можуть бути доведені за допомогою письмових доказів, пояснень свідка, висновку експерта.

На нашу думку, необхідно посилити правовий статус електронних доказів шляхом відображення в законодавстві. Цивільний процесуальний кодекс Республіки Узбекистан повинен містити статті, присвячені електронним доказам. Запровадження електронних доказів дозволить законно, справедливо та розумно врегулювати цивільні спори.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс Республіки Узбекистан. URL: <https://lex.uz/docs/3517334>
2. Голубєва Н. Ю. Електронне судочинство: міжнародний досвід :монографія [Електронне видання] / Н. Ю. Голубєва. – Одеса :Фенікс, 2020. – 204 с.DOI: 10.32837/11300.14039<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14039>
3. YodgorovKh.The role of modern info-communication in order to improve the activity. Actual issues of developing civil procedure law. Tashkent. 2018. p. 26.
4. Singh Binu. INTERNET, SOCIAL RELATIONS AND CHANGING STRUCTURE OF KNOWLEDGE. *International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature*. 2018. p. 347-352.